

GIRONA

TREBALLAR I VIURE

AUTORIA DESCONEGUDA / CRDI - Col·lecció L'ABANS DE GIRONA

GIRONA

TREBALLAR I VIURE

Joan Boadas - David Iglésias

GIRONA

TREBALLAR I VIURE

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer del 2023

© dels textos: Joan Boadas Raset i David Iglésias Franch

© del pròleg: Joan Boadas Raset i David Iglésias Franch

© de les fotografies: Ajuntament de Girona.

Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI)

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Amb la col·laboració:

Ajuntament de Girona

Amb el suport de:

Documentació de les imatges:

Cristina Feixas Quintana

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Josep Buil Mayral / CRDI - Fons Josep Buil Mayral

Acrònims:

CRDI (Centre de Recerca i Difusió de la Imatge
de l'Ajuntament de Girona)

GEiEG (Grup Excursionista i Esportiu Gironí)

ISBN 978-84-19239-77-8

DL B-1841-2023

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRESENTACIÓ

Treballar per viure

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Girona. Un patrimoni fotogràfic excepcional

Pàg. 12

SECTOR PRIMARI

Treballar amb les mans

Pàg. 56

SECTOR SECUNDARI

Treballar amb màquines

Pàg. 82

SECTOR TERCIARI

Treballar de cara al públic

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Presentació

TREBALLAR PER VIURE

Joan Boadas Raset - David Iglésias Franch

A la Bíblia, concretament al llibre del Gènesi 3:19, Déu, després de maleir la serp instigadora i fer saber a Eva que «et faré patir les grans fatigues de l'embaràs i donaràs a llum enmig de dolors. Desitjaràs el teu home, i ell et voldrà dominar», s'adreça a Adam i solemnement li comunica: «et guanyaràs el pa amb la suor del teu front fins que tornis a la terra d'on vas ser tret: perquè ets pols, i a la pols tornaràs».

Si hem de fer cas de l'Antic Testament, tot va començar per culpa d'unes mossegades a una modesta poma.

En realitat, però, tot és més prosaic i el que és inqüestionable és que dones i homes han hagut de vincular l'esquena des del moment inicial de la seva evolució: construir les primeres eines de pedra, domesticar les plantes i els animals, dominar el foc... Tot això va comportar esforços titànics i períodes de temps incomprensibles amb la mentalitat d'avui.

Tothom pot intuir les radicals transformacions que devia provocar, ara fa més de 5.000 anys, l'aparició de la roda, el descobriment de la producció del bronze o, encara amb major intensitat, del ferro, ara fa uns 3.000 anys. El repte sembla haver estat sempre buscar aliats tècnics i tecnològics que augmentessin la producció, reduïssin la

implicació física de les persones que treballen i, pretesament, les anessin alliberant per retornar a aquell territori que dibuixava el paradís terrenal.

És cert, i les fotografies que donen forma a aquest llibre ho acrediten d'una manera suficient, que, en el transcurs del segle xx, la mecanització, l'aparició de nous materials i els canvis socials han fet desaparèixer oficis que tenien una tradició secular i n'han motivat l'aparició de molts altres que anaven donant resposta a les demandes d'una ciutat que, com passa arreu, s'adaptava i exigia nous productes i reclamava noves aproximacions a l'àmbit laboral.

Descobrir, en aquestes pàgines que segueixen, com era el treball a pagès, als obradors, a les obres, a les pedreres, als tallers, a les botigues i comerços, a les oficines i despatxos, a les clíniques, etc. ens ajuda a entendre una mica més la Girona que avui estem vivint.

MARTÍ MASSAFont COSTALS / CRDI - Fons MARTÍ MASSAFont COSTALS

Introducció

GIRONA. UN PATRIMONI FOTOGRÀFIC EXCEPCIONAL

Joan Boadas Raset - David Iglésias Franch

Se'ns fa difícil, avui, copsar amb tota la seva intensitat què va suposar la descoberta de la fotografia a partir, entre d'altres, dels treballs de Niépce, Daguerre i Talbot. La imatge, i no solament la fotografia fixa, s'ha convertit en una presència tan absoluta que alguns pensadors ja parlen d'una alteració en l'evolució humana: les imatges estan transformant l'*Homo sapiens*, producte de la cultura escrita, en un *Homo videns* en el qual la paraula ha quedat destronada per la imatge.

No faltava raó al professor Giovanni Sartori (1924-2017) quan va escriure el que acabem d'esmentar. Algu-

nes xifres, i només centrades en la fotografia, ho corroboren: cada dia es capturen, mitjançant els dispositius mòbils que tots portem a la butxaca, més de 3.287 milions d'imatges: unes magnituds difícilment abordables a escala humana. El pas de la fotografia analògica a la fotografia digital (i especialment quan les càmeres fotogràfiques es van associar als mòbils i aquests a Internet) ha provocat enormes alteracions que no solament es limiten als aspectes tecnològics, sinó que han transformat la manera de mirar el món, i de mirar-nos a nosaltres mateixos i entre nosaltres, i n'ha modificat substancialment els relats tradicionals.

No sempre ha estat així, però. Durant el primer segle i mig, l'acte de fotografiar exigia temps, paciència,

SALVADOR CRESCENTI MIRO / CRDI - Fons SALVADOR CRESCENTI MIRO

VENEDOR DE GELATS

A la pàgina anterior, un venedor ambulat, acompanyat d'altres persones, darrere el taulell d'un carro de venda de gelats l'any 1942. El carro està ubicat a la rambla de Verdaguer.

OPERARI DE PROJECCIÓ

El projeccionista del Cinema Modern Joan Frigola Pérez a la plaça de Sant Agustí, davant el Cinema Coliseo Imperial, l'any 1936. El projeccionista era la persona que assumia diferents tasques amb l'objectiu d'assegurar el visionat de la pel·lícula en el cinema. Feia el manteniment dels aparells, preparava les pel·lícules per al visionat, es responsabilitzava del so i bàsicament vetllava perquè no es produís cap contratemps durant la projecció.

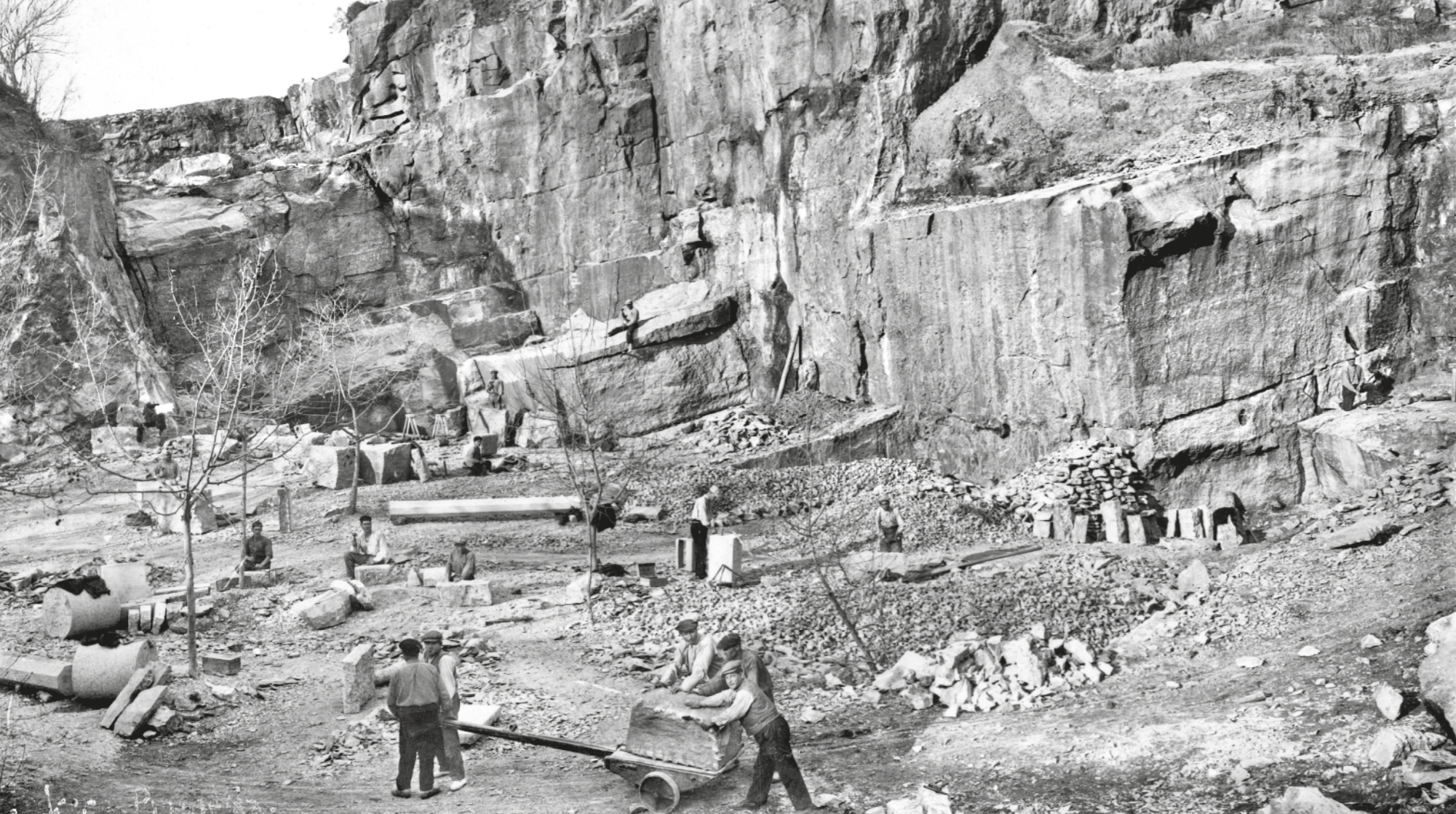
SALVADOR CRESCENTI MIRO / CRDI - Fons SALVADOR CRESCENTI MIRO

coneixements i professionalitat. I, en molts casos, art. És cert que els avenços tecnològics van ser continuats, però el fet d'haver d'introduir, primer, una placa i, després, un rodet, i tot seguit haver de decidir els aspectes vinculats a l'enfocament o a la il·luminació provocava que la interacció entre fotògraf, objecte a fotografiar i resultat final (sempre observat *a posteriori*, no d'una manera immediata com ara) seguís unes pautes absolutament diferents de les actuals. El simple fet d'haver d'enviar el rodet a revelar dotava d'una màgia el temps d'espera fins a conèixer-ne els resultats (irreversibles) que avui ha desaparegut.

Les imatges que acull aquest volum responen a aquesta lògica, perquè abracen el període 1890-1995. Tenen la particularitat que totes provenen del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de l'Ajuntament de Girona. El recull proposat no esgota altres tries que es podrien fer dels milers de fotografies que el Centre custodia, però intenta oferir una panoràmica que evidencii

les transformacions de molts dels oficis que tradicionalment s'han exercit a Girona. Naturalment, la majoria d'oficis no desapareixen –tot i que en aquestes pàgines en trobareu algun que ja ha deixat d'existir–, sinó que es transformen, gràcies, essencialment, a una major formació i als avenços tecnològics. Reflectir aquests canvis i, alhora, presentar l'evolució d'una part del paisatge humà de la ciutat és l'objectiu que hem perseguit.

Ens hi ha ajudat, no cal dir, el treball de 26 fotògrafs i fotògrafes, veritables autors del llibre que ara teniu a les mans: Lleó Audouard, Carles Batlle, Anna Boyé, Josep Buil, Joan Carrera, Jordi S. Carrera, Joan Comalat, Salvador Crescenti, Joaquim Curbet, Valentí Fargnoli, Josep Maria Font, Foto Lux, Fotografia Unal, Pablito, Santiago Güitó, Ernest Gussinyé, Josep Jou Parés, Josep Martí, Sebastià Martí, Martí Massafont, Salvador Mimó, Miquel Morillo, Marcel Prat, Josep Maria Reigt, Narcís Sans i Amis Unal.

VALENTÍ FARGNOLI / CRDI - Col·lecció JOSEP BRONSONS NADAL

SECTOR PRIMARI

Treballar amb les mans

La mà va ser la primera eina. Les altres vingueren quan, una vegada vam ser capaços de caminar drets, les alliberàrem d'arrossegar-se per terra i el seu ús va impulsar una aventura evolutiva que encara continua avui: el cervell, la mà i l'eina com a motor de transformació de la nostra espècie.

Durant segles, les mans han estat les protagonistes essencials del món del treball. No pas elles soles, és clar, però la lentitud en les innovacions tecnològiques les convertia en el principal actiu. Les fotografies que presentem en aquest primer capítol volen donar fe d'aquesta realitat: tot i la presència d'eines i d'algunes màquines inicials que servien d'ajuda, la força manual era la que definia el procés de treball.

Pageses i pagesos segant i batent o traginant l'aigua per regar l'hort. Mainaderes carretejant la mainada a coll i bugaderes rentant la roba al riu. Matancers que ja han escorxat els vedells o estan a punt d'escorxar els porcs. Xarcuters elaborant els embotits i embotelladors de sifons i gasoses que, tot i ajudar-se d'una elemental maquinària, necessiten les mans com a recurs imprescindible. Com ho són les dels paletes, guixaires, pintors i boters o, afegint-hi la precisió, les dels mecànics i, més encara, les dels rellotgers.

Són les mans que hauran fos la campana, repicat el casc del manaia i trenat les espartenyas de vetes. Les mans del sabater de vell, de l'enllustrador, del baster, del picapedrer, del matalasser, de l'esmolet...

AUTORIA DESCONEGUDA / CRDI - Col·lecció L'ABANS DE GIRONA

PICAPEDRERS

La pedrera de can Casellas estava situada a la dècada del 1920 als peus de la torre d'Alfons XII, a la zona de les Pedreres. D'aquesta pedrera se'n té notícia des de la darrera del segle XIX i a finals dels anys cinquanta es desplaçà a un altre indret proper. Era una altra de les empreses familiars que es beneficiaren de l'abundant matèria primera que oferia l'indret. El treball era essencialment manual i donava ocupació a un bon nombre de treballadors. A la dreta, els germans Lluís, Ramon i Narcís Casellas treballen a la pedrera de can Casellas, a les Pedreres, als anys vint. El detall de la imatge permet veure amb claredat com s'extreia la pedra. Els treballadors, col·locats sobre bastides de fusta, picaven la pedra amb maça, escodes, martells i escarpes.

AUTORIA DESCONEGUDA / CRDI - Col·lecció L'ABANS DE GIRONA